

انکوباتورها

و توسعه کار آفرینی در ایران

چکیده

در سیر تکاملی طبیعی جوامع، دانشگاهها و صنایع از رشد قابل توجهی برخوردار شده اند به نحوی که امروزه به جرئت می توان گفت بخش اعظم سرمایه های جوامع اعم از نیروی انسانی و منابع مالی در این دو بخش متمرکز شده است. با پیشرفت روزافزون علوم و صنایع فاصله این دو نهاد پایه ای جوامع نیز روز به روز بیشتر می شود. کاهش فاصله علم و صنعت از یک سو و کاستن هزینه های تحقیقات مربوط به تجاری سازی از سوی دیگر، جوامع بشری را در دهه اخیر به سوی استفاده از ابزارهای جدیدی به نام انکوباتورها سوق داده است. در این مقاله سعی بر آن است تا با بیان مفاهیم انکوباتورها، سیر تکاملی آنها، کارکردها و انواع آن به بررسی نقش فزاینده آنها در نظام آموزشی ایران، عملکردشان در تجاری سازی یافته های تحقیقاتی بافرایند از آزمایشگاه تا بازار، کمک به فارغ التحصیلان دانشگاهی برای ورود به بازار کار و رفع معضل اشتغال بپردازیم.

سهیلا ابراهیمی
s_ebrahimi@modares.ac.ir
موسی زمان زاده دربان
moosa.zamanzadeh@gmail.com
بابک ابراهیمی
babak_ebrahimi@ind.iust.ac.ir

مقدمه

یکی از مکانیسم هایی که برای پیش از دود دهه به منظور پرورش سازمانهای کوچک و کمک به رشد کار آفرینی در کشورهای توسعه یافته و اخیراً در حال توسعه به کار گرفته شده، پیاده سازی انکوباتورها است. کسب و کارهای جدید از شرکت های نوپایی آغاز می شوند که خدمات و کالا های جدیدی را به بازار رقابتی عرضه می کنند و با نام بنگاه های کوچک و متوسط شناخته می شوند. امروزه نقش بنگاه های کوچک و متوسط در رشد و توسعه کشورها در سراسر جهان شناخته شده است و در نتایج مطالعات، تحقیقات و گزارش های رسانه های گوناگون بر آن تأکید می شود. از طرف دیگر، کار آفرینی و حمایت از کار آفرینان، مبحثی است که در ارتباط تنگاتنگ با بنگاه های کوچک و متوسط مطرح می شود. ارتباط کار آفرینی با بنگاه های کوچک و متوسط، مسائل دیگری مانند توسعه و اشتغال زایی را تحت الشعاع قرار می دهد، بنگاه های کوچک و متوسط در سلامت اقتصادی هر کشوری نقش حیاتی ایفا کرده و حمایت از آنها از اهمیت بسیاری برخوردار است [۸].

انکوباتور چیست؟

انکوباتور از نظر لغوی، نام دستگاهی است که گرمای لازم را برای تبدیل تخم به جوجه فراهم

آورده و نوزادانی را که زودتر از موعد مقرر به دنیا آمده اند، به رشد لازم می رساند. حال در اینجا این پرسش مطرح می شود که با توجه به این تعریف، انکوباتور چه ارتباطی با تجارت و کسب و کار می تواند داشته باشد؟ به طور معمول وقتی پرسیده می شود که یک انکوباتور تجاری - صنعتی چیست؟، باید گفت اتفاقی که برای بچه ها یا تخم مرغها در یک دستگاه انکوباتور می افتد، در یک انکوباتور تجاری برای ایده ها و فکرهای کار آفرینانه رخ می دهد. یک انکوباتور یا مرکز رشد مجموعه ای متشکل از یک یا چند ساختمان است که واحدهای تحقیقاتی نوپا نظیر هسته های تحقیقاتی دانشگاهی، شرکت های تحقیقاتی خصوصی و مراکز تحقیق و توسعه صنایع و سازمانهای اجرایی به صورت موقت در آن مستقر و از خدمات پشتیبانی دایر شده در این مرکز، بهره مند می شوند. هر انکوباتور متشکل از چند واحد تجاری کوچک (عمدتاً بین ۱۰ تا ۵۰ واحد) است که این واحدها:

- به طور معمول از یک فضای مشترک استفاده می کنند؛
- خدمات و امکانات ارائه شده با اجاره بهای اندک و قابل تغییر در اختیار کار آفرینان قرار می گیرند؛
- سرویس مشاوره ای و آموزشی کامل و در محل به صورت رایگان و با هزینه بسیار اندک در اختیار آنهاست؛

- فضای کلی انکوباتورها بر تحقیق، نوآوری و افزایش قدرت رقابت در صنایع تکیه دارد؛
- انکوباتورها مشوق شکل گیری و تجاری کردن ایده های خلاق و نوآور هستند؛
- بخشهای دولتی (دانشگاهی و صنعتی) و خصوصی در ساماندهی و مدیریت انکوباتورها حضور دارند [۱۰].

باتوجه به تعریف کار آفرینی که عبارت است از «انجام هر فعالیتی که به آفرینش کار و ایجاد ارزش افزوده در سرمایه یا تولید و عرضه هر گونه کالا یا خدمات جدید منجر شود.» شرکت های کار آفرین نیز خدمت جدیدی اعم از کالا، خدمات یا محصول را عرضه می کنند. این شرکتها زمانی از این طریق در بازار ایجاد اشتغال و ارزش افزوده می کنند، که هیچ یک از شرکت های موجود چنین ارزشی را ایجاد نکرده باشند.

اما آیا سازمان کار آفرین در بدو ورود خود به بازار رقابتی توانایی پایداری و نیز معرفی محصول خود را دارد؟ مراکز رشد یا انکوباتورها ابزاری مناسب برای جذب کار آفرینان محسوب می شوند. این مراکز دارای ساختاری منعطف بوده که خدمات مورد نیاز کسب و کارهای کوچک را در یک فضای پویا در طول سالهای ابتدایی حیات آنها تأمین می کنند و با در اختیار قرار دادن امکانات و خدمات مورد نیاز، هزینه های اولیه برای ایجاد یک حرفه را کاهش داده و با ارائه

انکوباتور سپری می‌کند، کارفرمایان مدیریت مورد نیاز، مهارتها و فنون تجاری را خلق کرده و آنها را گسترش می‌دهند. بررسی تجربه کشورهای چین، کره جنوبی و مالزی نشان داده است که پارک‌های علمی و مراکز رشد در ایجاد واحدهای کوچک و متوسط اقتصادی و نهایتاً توسعه اقتصادی این کشورها بسیار موثر بوده‌اند [۱]. یک انکوباتور با قراردادن تجربه، مهارت و سرمایه در دسترس شرکتهای کارآفرین، آنها را در وضعیت بهتری قرار داده و از شکستی که ۸۰ درصد شرکتهای کوچک رادر پنج سال اول فعالیتشان تهدید می‌کند، جلوگیری به عمل می‌آورد [۲].

طبقه‌بندی انکوباتورها

انکوباتورها را می‌توان به دسته‌های زیر تقسیم‌بندی کرد.

۱- انکوباتورهای صنعتی: این گروه از انکوباتورها توسط نهادهای دولتی و مؤسسات غیرانتفاعی حمایت می‌شوند و هدف آنها ایجاد کار از طریق حمایت از کارفرمایان است. این انکوباتورها اغلب در ساختمانهای بازسازی

کننده پیوستند. باتوجه به کارکرد این مراکز در اواخر دهه ۸۰، رفته رفته ایده مراکز رشد شکل گرفت. در حال حاضر نزدیک به ۴۰۰ مرکز در آمریکای شمالی در حال فعالیت بوده که ۶۵ درصد آنها عمری کمتر از پنج سال دارند. در سال ۱۹۸۰ اولین انکوباتور در کانادا تأسیس گردید و در حال حاضر ۲۵ مرکز رشد در کانادا در حال فعالیت هستند.

خدمات انکوباتورها

هر یک از انواع مختلف انکوباتورها اهدافی را به صورت مشترک دنبال می‌کنند. هدف اصلی همه انکوباتورها افزایش شانس موفقیت مؤسسات کارآفرین نوپاست. از جمله حمایت‌های مهم انکوباتورها، ایجاد ساختمانها و ارائه خدماتی است که در جهت برآورده کردن نیازها تنظیم گشته‌اند. پاره‌ای از این خدمات در (شکل ۲) نشان داده شده‌اند.

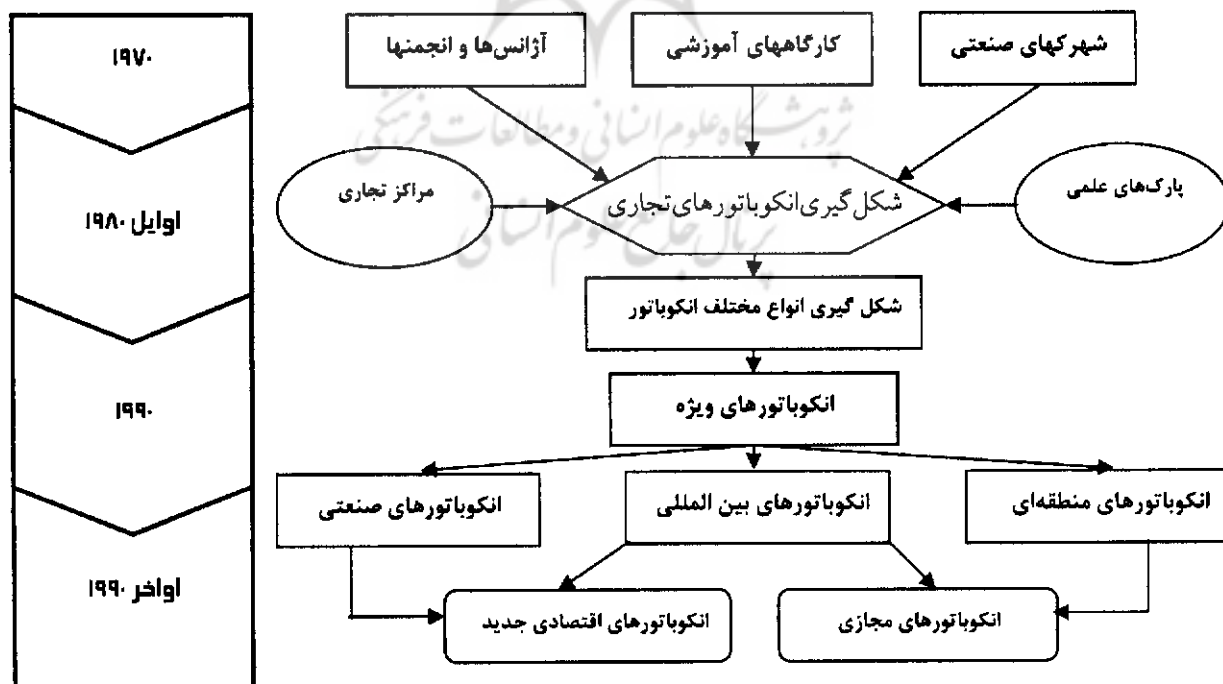
مراکز رشد در عمل بستر توسعه بنگاههای کوچک و متوسط از طریق کارآفرینان که مهمترین ابزار توسعه فناوری و اقتصادی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه به حساب می‌آید را فراهم می‌کنند. زمانی که شرکت در

مشاوره‌های مدیریتی و حقوقی ضعف شرکتهای را جبران می‌کنند. به عبارت دیگر، هدف اصلی مراکز رشد کمک به ایجاد شرکتهای و مؤسسات توسط افراد نوآور و کارآفرین است به نحوی که بتوانند باریک کمتری به موفقیت دست یافته و در بازار آزاد بین‌المللی به رقابت بپردازند [۵]، [۷].

شکل‌گیری انکوباتورها

مروری بر روند شکل‌گیری مراکز رشد تجاری در کشورهای مختلف در طول زمان نشان‌دهنده تغییراتی قابل ملاحظه با گذر زمان در مراکز رشد است (شکل ۱). با این حال مفهوم رشد صنعتی سابقه‌ای ۳۰ ساله دارد که نقطه آغاز آن انگلستان است [۱]، [۷].

در دهه ۱۹۷۰ که آن‌را می‌توان دوران شکل‌گیری مراکز رشد نامید، مراکزی مانند آژانس‌ها، انجمنها، شهرکهای صنعتی و کارگاههای آموزشی، از توسعه شرکتهای حمایت می‌کردند. با گذشت زمان مراکز رشد همراه با پیشرفتها و اصلاحات بی‌دری در اروپا گسترش یافت و در دهه ۸۰ با پیدایش مراکز تجاری و پارک‌های علمی، آنها نیز به جمع مجموعه مراکز حمایت-

شکل ۱- سیر تکاملی شکل‌گیری انکوباتورها

شاخصه اصلی یک انکوباتور، ارائه خدمات تخصصی و مشاوره‌ای تجاری در محل انکوباتور است. بدون این ویژگی انکوباتورها تفاوتی با فضاهای کاری مدیریت شده که از مدت‌ها پیش در اروپا و آمریکا وجود داشته‌اند نخواهند داشت. به این ترتیب، ویژگی اصلی یک انکوباتور که شاید رمز موفقیت آن نیز باشد، «در محل» بودن خدمات مشاوره‌ای آن است [۶].

چرخه حیات سازمانها

وقتی یک کسب و کار شرایط لازم برای قرارگیری در ساختار یک انکوباتور را کسب کرد، قراردادی میان تیم کارآفرین و انکوباتور بسته خواهد شد. در این قرارداد نحوه پرداخت اجاره در طول دوره فرآوری تجاری و تعهدات خروج از آن پس از اتمام دوره بطور کامل مشخص می‌گردد. شیوه پرداخت اجاره برای فضای کاری و سایر خدمات انکوباتور به گونه‌ای است که تیم کارآفرین بتواند با پیشرفت کار خود آن را افزایش دهد. دوره‌های افزایش اجاره معمولاً شش ماه به شش ماه تعیین می‌شوند. نرخ اجاره در شش ماه اول بطور معمول ۲۰ درصد نرخ بازار خواهد بود که این مقدار بسته به میزان امکانات مالی انکوباتور و شرایط مالی منطقه تغییر می‌کند. افزایش اجاره به شکلی است که بعد از اتمام دوره تعیین شده فرآوری تجاری، نرخ اجاره از عرف معمول بازار

این طبقه از انکوباتورها دارای مجموعه کاملی از سرویس‌های پشتیبانی برای پیشرفت فعالیتهای تجاری هستند و تمرکز آنها بیشتر بر روی صادرات است. این انکوباتورها با دانشگاهها، مراکز تحقیقاتی، سرمایه‌گذاران داخلی و بین‌المللی در ارتباطند. یکی از ویژگیهای منحصر به فرد این گروه، ایجاد شبکه‌ای از انکوباتورها در محدوده مربوطه به خود است. این شبکه‌ها توان و ظرفیت انکوباتورهای بین‌المللی را از طریق به اشتراک گذاردن منابع و اطلاعات به مقدار قابل توجهی افزایش می‌دهند [۹]، [۷].

فرآوری تجاری

فرآوری تجاری را از دیدگاههای متفاوتی می‌توان تعریف کرد. انجمن ملی فرآوری تجاری آمریکا (NBIA)، این تعریف را ارائه می‌دهد: «فرآوری تجاری روندی است که تولد و رشد شرکتهای جدید را از طریق تأمین کارآفرینان با ابزارهایی تسریع می‌کند که برای موفقیت در سرمایه‌گذاری خود به آن احتیاج دارند. فرآوری تجاری صرفه‌جویی اقتصادی، تجاری‌سازی فناوریهای نو و اشتغال‌زایی را در پی دارد و مولد ثروت و سرمایه است.»
به بیان دیگر، فرآوری تجاری، محصول یک انکوباتور است که بین منابع و اهداف از طریق انکوباتورها ارتباط برقرار می‌کند. (شکل ۳)

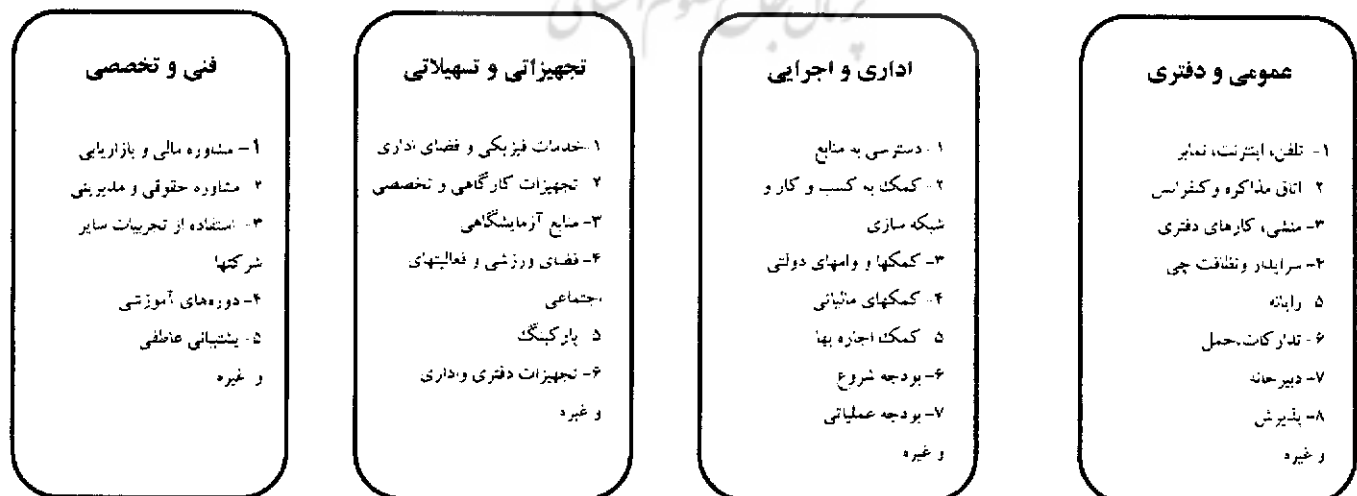
شده، کارخانه‌های متروکه، انبارها، مدارس، ساختمان اداره‌ها و سایر فضاهایی که مورد استفاده قرار نمی‌گیرند، راه‌اندازی می‌شوند.

۲- انکوباتورهای دانشگاهی: این نوع انکوباتورها به منظور تجاری کردن دانش فنی، فناوری و مالکیت معنوی ایجاد شده و از طریق فعالیتهای پژوهشی دانشگاهها به وجود آمده‌اند انکوباتورهای دانشگاهی تسهیلاتی همچون آزمایشگاهها، کتابخانه‌ها و همچنین تخصص و مشاوره دانشجویان و اعضای هیئت علمی را به شرکتهای نوپای عضو خود ارائه می‌کنند. بعضی از این انکوباتورها به طور مستقیم به وسیله دانشگاهها حمایت می‌شوند، اما اغلب دارای شرکایی از دیگر سرمایه‌گذاران و نقش‌آفرینان در این زمینه هستند [۱۲].

۳- انکوباتورهای مجازی: انکوباتورهای مجازی فاقد جای مکان خاصی هستند و خدمات و تسهیلات دیگری غیر از فضای کاری را به شرکتهای عضو خود عرضه می‌کنند. عمده‌ترین قسمت این گروه را انکوباتورهای اینترنتی تشکیل می‌دهند. این گروه موسوم به شتاب-دهنده‌های تجاری دارای ویژگیهای خاص خود هستند. از جمله اینکه دوره فرآوری تجاری آنها کوتاه‌تر، نتایج کار آنها به سادگی قابل سنجش و اندازه‌گیری نیست [۸].

۴- انکوباتورهای بین‌المللی: به طور معمول

طیف خدماتی که انکوباتورها ارائه می‌دهند

شکل ۲- خدمات قابل ارائه در انکوباتورها

منطقه بیشتر خواهد شد [۷]. مقدار افزایش اجاره در یک دوره سه ساله معمولاً هر شش ماه ۲۰ درصد می باشد و با توجه به تعداد شغل های ایجاد شده، کار آفرین می تواند از تخفیف های تعیین شده نیز استفاده نماید. به این ترتیب بعد از پایان دوره فراوری تجاری تیم خود به خود از سیستم خارج خواهد شد. البته گفتنی است که روش های دیگری نیز برای بازپرداخت هزینه ها توسط تیم های کار آفرین وجود دارد.

تاثیر انکوباتورها بر تجاری سازی ایده ها

بسیاری از انواع انکوباتورها به خصوص انکوباتورهای فناوری تحت نظارت یا متعلق به دانشگاه ها و مراکز آکادمیک هستند. ارتباط انکوباتورها با دانشگاه ها از سه جنبه قابل بررسی است:

۱- تجاری سازی یافته های تحقیقاتی با فرایند از آزمایشگاه تا بازار: بسیاری از یافته های علمی - پژوهشی در دانشگاه ها، قابلیت پیاده سازی در صنعت و ورود به بازار را دارند، ولی با وجود بوروکراسی انعطاف ناپذیر موجود برای پیاده سازی یک طرح تجاری - تحقیقاتی در مراکز علمی یا دولتی اغلب کار آفرینان و محققان از انجام و پیاده سازی طرح و ایده خود دلسرد گشته و در نتیجه جذب فعالیتهای حاشیه ای می گردند. انکوباتورها و خصوصاً انکوباتورهای فناوری که در ارتباط مستقیم با مراکز آکادمیک هستند، خلاء روند تجاری سازی نوآوری های فناورانه را پر

کرده و زمینه راه اندازی شرکت های رابه وجود می آوردند که مالکان آنها در بسیاری اوقات محققان و دانشگاهیان هستند. به این فرایند تجاری سازی یافته های پژوهشی به اصطلاح «از آزمایشگاه تا بازار» گفته می شود [۱۲].

۲- کمک به فارغ التحصیلان دانشگاهی برای ورود به بازار کار: به دلیل جایگاه و نقش ویژه کار آفرینان در روند توسعه و رشد اقتصادی، بسیاری از دولتها و کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه تلاش می کنند با بهره برداری امکانات و دستاوردهای تحقیقاتی، شمار بیشتری از افراد جامعه که دارای ویژگیهای کار آفرینی و خلاقیت هستند را به آموزش در جهت کار آفرینی و فعالیتهای کار آفرینانه تشویق کنند. کار آفرینان با مهارتی که در تشخیص فرصتها و موقعیتهای و ایجاد حرکت در جهت توسعه این موقعیتهای دارند، پیشگامان حقیقی تغییر در اقتصاد و تحولات اجتماعی محسوب می شوند. از طرفی آموزش و پرورش آکادمیک امروزی از مرز فارغ التحصیل شدن فراتر می رود. با این دید دانشگاه امر حمایت و پرورش دانشجویان را حتی پس از فارغ التحصیلی دنبال می کند و فارغ التحصیلان را با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی به بازار کار هدایت می کنند [۳]. انکوباتورهای وابسته به دانشگاه ها، ابزارهای رسیدن به این هدف محسوب می شوند. به این ترتیب دانشگاه ها به وسیله ابزاری به نام انکوباتور، فارغ التحصیلانی که شرایط تعیین

شده را دارا باشند، تحت پوشش قرار می دهند تا در محیطی باریسک کمتر به بازار رقابتی بپیوندند.

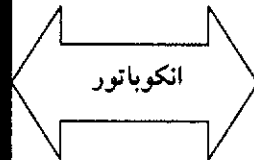
۳- رفع معضل اشتغال: مسئله ایجاد فرصتهای شغلی و اشتغال زایی در دستور کار همه کشورها، سازمان ملل و نهادهای وابسته به آن قرار دارد و به یک مسئله جهانی تبدیل شده است. سازمان ملل طی اعلامیه ای اعلام کرده است بیش از یک میلیارد نفر در دهه آینده وارد سنین کار خواهند شد. همچنین سازمان بین المللی کار، بانک جهانی را متولی ایجاد فرصتهای شغلی جدید در جهان معرفی کرده است. در ایران طی ۱۰ سال آینده بیش از ۱۰ میلیون نفر وارد بازار کار خواهند شد. پس چه باید کرد تا معضل بیکاری به بحران بیکاری تبدیل نشود؟

با توجه به روند رو به رشد و همه جانبه بیکاری در سالهای اخیر، ضرورت رویارویی با این معضل از طریق ایجاد فرصتهای شغلی جدید، در رأس برنامه های دولت قرار گرفته و مورد توجه بالاترین مقامات اجرایی کشور است. اما آنچه مسلم است و باید بیش از هر اقدام اقتصادی - اجتماعی دیگری مورد توجه جدی مسئولان و کارگزاران اداره امور کشور قرار گیرد، اقدام در پذیرش، چگونگی یافتن و اعمال روشهای کارا برای ایجاد فرصتهای شغلی جدید و تغییر جهت گیری دانشگاه ها به سوی عملی کردن علم و نتایج تحقیقات است (شکل ۴).

همان طور که گفته شد یکی از خروجیهای

منابع

- دسترسی به تخصصها
- سرمایه گذاران
- بازار و خدمات بازاریابی
- ایجاد مالکیت معنوی
- به اشتراک گذاری منابع
- تسهیلات
- مشاوره های مدیریتی

اهداف

- ترویج کار آفرینی
- اشتغال زایی
- توسعه صنایع کوچک
- ایجاد امنیت شغلی در جامعه
- بهروری اقتصادی
- تجاری سازی نتایج تحقیقات
- توسعه اقتصادی

شکل ۳- فراوری تجاری

جهانی، به ویژه ساختارهای کشورهای پیشرفته و صنعتی جهان از اهمیت بالایی برخوردار است. در کشورهای در حال توسعه بیش از ۹۰ درصد سازمانها و واحدهای صنعتی در طبقه صنایع کوچک و متوسط قرار دارند، به گونه‌ای که حدود ۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی آنها توسط بنگاههای کوچک و متوسط شکل می‌گیرد و این در حالی است که در سایر نقاط جهان این سهم ۵۰ درصد است. به طور کلی، واحدهای کوچک و متوسط نقش مهمی را در اقتصاد و زندگی اجتماعی جوامع امروزی، به ویژه کشورهای در حال توسعه ایفا کرده و تأثیر فراوانی در ایجاد کار در بخشهای غیر کشاورزی، صادرات، بازرگانی داشته و ارزش افزوده بسیاری را به همراه دارند. این بخش علاوه بر ایجاد مشاغل جدید، سهم بسزایی در توسعه و رشد مهارتهای فنی، حرفه‌ای و همچنین ایجاد دوره‌های کارشناسی و آموزشی برای تربیت نیروی کار غیر متخصص عهده‌دار است. دامنه این فعالیت تنها به ایجاد اشتغال ختم نشده و دیگر بخشهای اقتصادی مانند کشاورزی، تولید، صنعت و همچنین بخشهای خدماتی از قبیل تجارت، توریسم، حمل و نقل، صادرات و... را پوشش می‌دهد. فعالترین سازمانهای کوچک و متوسط در کشور تایوان با ۵۶ درصد از کل صادرات این کشور، چین با ۴۰ تا ۶۰ درصد و کره جنوبی با ۴۰ درصد هستند [۴].

سازمانهای کوچک و متوسط فناوری در رونق اقتصادی، توسعه فناوری و کارآفرینی نقش بسیار مؤثری دارند. توسعه این سازمانها در گرو ایجاد زیرساختهای لازم برای کاهش خطرپذیری آنها در دوران رشد فعالیت خود

تجاری بودند، به وسیله مشاورانی که اعتبار خود را از دانشگاه‌ها یا بیرون از آن کسب کرده بودند به بازار معرفی می‌شدند.

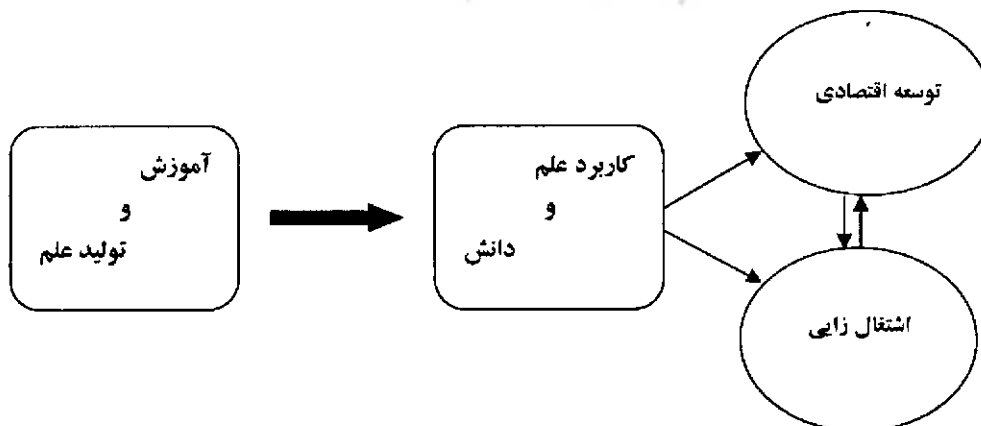
نتیجه این کار تا کنون ایجاد ۱۸۰ شرکت جدید با نرخ بقای قابل توجه ۸۰ درصد بوده است. به علاوه ۱۵۰۰ شغل به طور مستقیم و ۵۰۰ شغل به طور غیرمستقیم به وجود آمده است. و رود افراد به دانشگاه‌ها و کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌های آن که تمایل به راه‌اندازی شرکت‌های جدید داشتند اوضاع سرمایه‌گذاران داخلی را در منطقه «توونته» بهبود بخشید. این روش در زمینه انتقال دانش فنی و فناوری به بازار کار، به بهترین شکل نتیجه داد و رشد شرکتهایی که بدین گونه تأسیس شده‌اند منافع مالی بسیاری را به صورت متقابل عاید این دانشگاه ساخته است.

راهکارهای حمایتی دولت از انکوباتورها کارآفرینی به عنوان عامل اصلی خلق کسب و کار جدید توسط افراد یا تیم‌های کوچک محسوب شده و فرایندی هدفمند و خلاق برای سودآوری از طریق ایجاد یک شرکت یا سازمان مستقل و رقابت سازمانهای فعلی به شمار می‌آید. بنابراین، کارآفرین فردی است که منافع لازم برای شروع یا رشد کسب و کاری را بسیج کرده و تلاش او به ایجاد و اداره یک سازمان اقتصادی کوچک یا متوسط منجر می‌شود. این سازمان جدید سطح رقابت را در بین هموعان خود بالا برده و شرکتهای موجود را به مبارزه می‌طلبد. به این ترتیب کارآفرینان را باید سرچشمه تولد و بقای بنگاههای کوچک و متوسط دانست. صنایع کوچک و متوسط، در بیشتر ساختارهای اقتصاد

انکوباتورها ایجاد فرصتهای شغلی است که از این منظر برای کشور ما بسیار حائز اهمیت است. سیاستهای تصمیم‌گیری اخیر دولت، انکوباتورها و مراکز رشد را به عنوان راهبردی برای مواجهه با مسئله اشتغال مطرح کرده است [۱۱].

حال با مطالعه موردی دانشگاه توونته - هلند نقش انکوباتورها در توسعه کارآفرینی و اشتغال زایی را بررسی دقیق‌تری می‌کنیم، «توونته» با نیم میلیون جمعیت در شرقی‌ترین قسمت هلند و در نزدیکی مرکز آلمان واقع شده است. در دهه ۶۰ و ۷۰، حدود چهار هزار شغل در این منطقه از بین رفت. از آنجایی که این منطقه دارای اقتصاد تک‌قطبی مبتنی بر صنعت نساجی بود، این حادثه تأثیر مخرب چشمگیری در اقتصاد منطقه گذاشت. با توجه به رکود اقتصادی منطقه - ای دانشگاه تصمیم گرفت ضمن همکاری با شرکتهای مختلف فعالیت خود را بر روی بنگاههای کوچک و متوسط متمرکز کند.

در سال ۱۹۸۵، پروژه‌ای با هدف ایجاد ۱۵ شرکت جدید در سال، با پشتیبانی دانشگاه آغاز به کار کرد. این پروژه که به TOP موسوم بود، به فارغ‌التحصیلان دانشگاه «توونته» یا دانشگاه‌های دیگر و نیز افرادی که شغل خود را در صنعت از دست داده بودند کمک کرد تا کسب و کار جدیدی را راه‌اندازی کنند. این افراد قادر بودند در صورت تمایل به فعالیت در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و استفاده از امکانات آنها، به منظور کار بر روی ایده‌ها، خدمات، بسته‌های نرم‌افزاری و هر آنچه که مایل به تجاری کردن آن بودند، پیردازند. زمانی - که آنها صاحب یک شرکت مبتنی بر تحقیقات

شکل ۴- تغییر استراتژی دانشگاه‌ها از آموزش و تولید علم به کاربرد علم و دانش [۱۱]

و باید با توجه به شرایط ترسیم شده در این مقاله توجه ویژه‌ای به انکوباتورها برای رشد اقتصادی و مقابله با عامل مخرب بیکاری در ایران به عمل آید. □

منابع

- ۱ - کشمیری، مهدی و محمد جعفر صدیق "ساختارمند کردن نظام انکوباتوری، ضرورت توسعه انکوباتورها در ایران" www.istt.ir
- ۲ - اصغری، کیوان و مصطفی کریمیان اقبال "تحلیل روش‌های حمایت مالی از کارآفرینان و موسسات نوپا" www.istt.ir
- ۳ - محمدعلی شفیعا "کارآفرینی بایبوند دانشگاه و صنعت" اولین کنگره ملی مهندسی صنایع و بهروری ۱۳۷۱
- ۴ - سید جلال موسوی بازرگانی "تعیین ضوابط طراحی برنامه‌های آموزش و پرورش کارآفرینان در ایران بر اساس مطالعه تطبیقی برنامه‌های مشابه جهانی" پایان نامه کارشناسی ارشد، سازمان مدیریت صنعتی ۱۳۷۸
- ۵ - احمد پور دارایانی، محمود و محمد مقیمی "نقش کارآفرینی در بهبود دانش صاحبان کسب و کار کوچک" مجله تدبیر، شماره ۱۱۳، ۱۳۸۰
- [6] County.F, "What is a Business Incubator", Economic Development Consultants of Jordan, August 2000, www.nbia.com
- [7] Aernoundt.R, "Incubators: tool for Entrepreneurship", Institute of Management Consultants of Jordan.
- [8] County.F, "What services does a Business Incubator Provide", Economic Development Consultants of Jordan, July 2000
- [9] Florida.R "The Rise of creative class" Proceeding of the XIX Conference on Science and Technology Parks, Quebec City, Canada, 2002
- [10] Lalkaka.R, "Best Practices in Business Incubation" paper presented to Belgian International Conference on Business Centers, Brussels, November 2001
- [11] Eghbal.M.K, et.al "The Challenge of Supporting Private Enterprises through Incubation Programs in Isfahan Science Parks Association" Kyoto, Japan.
- [12] Bischoff.J, "An Overview of Successful International Technology Business Incubator Programmes", paper presented to the first International Workshop on Technology Business Incubators in India, January 2001

- سهیلا ابراهیمی: دانشجوی دکترای دانشگاه تربیت مدرس
- موسی زمان زاده دربان: دانشجوی کارشناسی دانشگاه علم و صنعت ایران
- بابک ابراهیمی: دانشجوی کارشناسی دانشگاه علم و صنعت ایران

هدف اصلی مراکز رشد (انکوباتورها) کمک به افراد نوآور و کارآفرین برای ایجاد شرکتها و موسسات است.

در جهان امروز، یک روش موثر برای ایجاد ساختارهای سازمانی، بهره‌گیری از انکوباتورهای تجاری است.

موافقت اصولی، اقدامات لازم جهت راه‌اندازی مرکز رشد و تدوین فرایند جذب شرکتها به عمل آمد. همچنین بودجه خاصی برای راه‌اندازی انکوباتورها در دانشگاه‌های مهم کشور پیش‌بینی شده است.

نتیجه‌گیری

همزمان با شروع قرن بیست و یکم، دستیابی به موفقیت و بقا برای سازمانهای بزرگ مشکل‌تر می‌شود. این واقعیت ناشی از ظهور عصر تجاری جدید است که تغییر، یکی از خصایص اصلی آن است. این موقعیت جدید ضرورت بازنگری اساسی در اولویتهای تجارت، دیدگاه‌های استراتژیک و مدل‌های کسب و کاری که تا به حال به کار گرفته شده‌اند را ضروری می‌سازد. در جهان امروز که تأکید سازمانها بر قابلیت سازگاری با تغییر در محیط تجاری است، یک روش مؤثر که برای ایجاد ساختارهای سازمانی منعطف قبل از ورود به بازار رقابتی می‌توان ارائه داد، بهره‌گیری از انکوباتورهای تجاری است. انکوباتورها با افزایش قدرت رقابت‌پذیری صنایع کوچک و متوسط مبتنی بر دانش که معمولاً با ایده‌های نو راه‌اندازی می‌شوند، عامل مهمی در توسعه ساختار اقتصادی کشورها در سطح ملی به حساب می‌آیند

است. یکی از مهمترین این زیرساختها، انکوباتورهاست. انکوباتور یا مرکز رشد فناوری برای کارآفرینان و واحدهای کوچک و متوسطی که با تکیه بر علم و فناوری دارای ایده‌های محوری قابل تجاری شدن هستند، برای مدت چند سال اطلاعات و مشاوره‌های ضروری و نیز خدمات و تجهیزات مناسب را برای رشد و ارتقای آنها ارائه داده و آنها را برای حضور مستقل و مؤثر در صحنه فناوری کشور آماده می‌کند.

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته برنامه‌هایی که بنگاههای کوچک و متوسط را پشتیبانی می‌کنند، جزو زیرمجموعه‌های اصلی برنامه ملی توسعه اقتصادی و اجتماعی هستند. این برنامه‌ها دامنه وسیعی از مکانیسم‌ها، مساعدتهای تکنیکی و پاداشهای مالیاتی را در بر می‌گیرند.

سرمایه‌گذاری مستقیم، آموزش، حمایت نوآوران و کارآفرینان و فرآوردی تجاری مکانیسم -هایی برای پرورش سازمانهای کوچک است. تغییر دیدگاه فارغ‌التحصیلان، درباره فناوری و تحقیقات، استقبال از حضور بخش خصوصی در اقتصاد، تجربه مثبت و موفق انکوباتورها در رشد اقتصاد محلی و کارآفرینی همگی شرایط لازم برای راه‌اندازی ساختار یافته مکانیسم کارآفرینی در کشور را فراهم کرده است. طی دو دهه اخیر مدارک و شواهد بسیاری مبنی بر تأثیر قابل توجه انکوباتورها در موفقیت و رشد کارآفرینان در زمینه پیشرفت کسب و کار جدید آنها قابل بررسی است. انکوباتورها در بسیاری از کشورهای در حال توسعه وجود دارند و در کشور ما نیز اخیراً توجه خاصی به این امر شده و بودجه قابل توجهی به آن اختصاص یافته است. برای مثال سازمان همیاری اشتغال فارغ‌التحصیلان جهاد دانشگاهی در راستای سیاستهای کلان خود در محورهای پژوهش، آموزش، مطالعات و برنامه‌ریزی و اطلاع‌رسانی شغلی اقدامات ارزشمندی را به انجام رسانیده است. موضوع ایجاد مراکز رشد به عنوان یک رویکرد اساسی در امر کارآفرینی و ایجاد اشتغال و شکل‌گیری کسب و کارهای کوچک و متوسط از اهداف اجزایی این سازمان بوده است. این سازمان برای همیاری در اشتغال فارغ‌التحصیلان طرح تأسیس مرکز رشد فناوری اطلاعات را در نیمه دوم سال ۱۳۸۱ به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه کرد که پس از ارزیابی و تصویب طرح و به دنبال دریافت